

УДК 004.825

М.А. Ісаков, О.О. Фуртес, Ю.О. Фтемов, С.В. Похнатюк

Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Львів

ВІЙСЬКОВА СТАНДАРТИЗАЦІЯ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ – ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬК

У статті розглянуто питання військової стандартизації у Збройних Силах України, її зв'язок зі стандартизацією в країнах СНД і НАТО у військовій сфері. Показано основні здобутки військової стандартизації у Збройних Силах України, а також труднощі в організації бойової підготовки, які зумовлені відсутністю військових стандартів. Проаналізовано сучасний стан термінологічної бази з питань бойової підготовки у Збройних Силах України. Обґрунтовано необхідність розробки військових стандартів з термінології бойової підготовки військ і основних положень щодо організації та порядку її проведення. Запропоновано структуру та зміст військових стандартів з бойової підготовки військ.

Ключові слова: військова стандартизація, військовий стандарт, бойова підготовка військ, система бойової підготовки, Збройні Сили України.

Постановка проблеми

Поряд з тим, що питанню стандартизації в Україні приділяється достатня увага, в Збройних Силах (ЗС) України дотепер поняття “стандартизація”, “стандарт” ототожнюють з характеристиками продукції, процесами виробництва та обігом продукції. Операційні й адміністративні правила і норми щодо військових дій та правил застосування зброї, організації служби військ, навчання і підготовки військовослужбовців, тилового, технічного та медичного забезпечення у військових стандартах майже не встановлені. Для цього використовують інші види документів, які розробляються та затверджуються у Міністерстві оборони України (Міноборони), – статuti, настанови, керівництва, інструкції тощо [1].

Надзвичайно актуальним питання розробки військових стандартів постало для системи бойової підготовки військ, адже розроблені у ЗС України нормативні документи не узгоджені між собою, а терміни та їхні визначення, які використовуються в системі бойової підготовки військ, суперечать чинному законодавству.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Сьогодні бойова підготовка військ ЗС України знаходиться в процесі трансформації. Досягнення єдиного розуміння мети та заходів трансформації системи підготовки військ на всіх рівнях військового управління передбачає необхідність проведення відповідних заходів зі стандартизації й

уніфікації термінологічної бази бойової підготовки військ.

Питанням військової стандартизації присвячено низку наукових праць.

Так, в [1] розкрито стан, результати впровадження нових підходів та перспективу стандартизації в ЗС України.

Б.В. Коротков та В.В. Хижняк [2] розкривають необхідність стандартизації у військовій сфері, особливо термінології, для досягнення взаємосумісності багатонаціональних сил при виконанні спільних завдань.

У [3] особлива увага звернена на те, що застосування термінології країн Північноатлантичного договору (НАТО) має збагачувати нашу термінологію, а не бути запозиченням окремих англійських термінів. Автори вважають, що кожна держава повинна мати свою, притаманну їй термінологічну систему.

Проте у цих публікаціях не розглядаються питання стандартизації термінологічних засад бойової підготовки військ та її організації.

Мета статті

На підставі аналізу процесу розвитку військової стандартизації в Україні обґрунтувати необхідність проведення заходів стандартизації у ЗС України в системі бойової підготовки, зокрема надати пропозиції щодо структури і змісту військових стандартів з бойової підготовки військ.

Виклад основного матеріалу

Загальна система стандартизації в Україні та її зв'язок із стандартизацією країн СНД у

військовій сфері. Національна система стандартизації України функціонує практично з моменту проголошення у 1991 р. її незалежності.

На сьогодні нормативно-правовою основою функціонування стандартизації в Україні є Конституція України, закони України й постанови Кабінету Міністрів України, які визначають організацію робіт зі стандартизації, порядок застосування й опублікування державних стандартів [4–9].

Україна як член Міжнародної організації із стандартизації має достатньо добре відпрацьовані національні стандарти, які гармонізовані з міжнародними та європейськими вимогами. Згідно з Державною програмою стандартизації триває процес гармонізації національних стандартів із міжнародними та європейськими. Україна є членом Міждержавної ради зі стандартизації та сертифікації.

На сьогодні в Україні діє понад 13 тис. стандартів ГОСТ (колишнього СРСР), біля 4 тис. міждержавних стандартів ГОСТ та більше тисячі національних стандартів ДСТУ. Чинними є понад 6400 національних стандартів, гармонізованих з міжнародними та європейськими стандартами.

Основним напрямом стандартизації СНД у військовій сфері є стандартизація військової техніки (ВТ), яку здійснюють на підставі Угоди «Об организации работ по межгосударственной стандартизации вооружения и военной техники», яка була підписана 03.11.95 р. урядами десяти держав-учасниць СНД.

Угодою визначено порядок проведення робіт із міждержавної стандартизації озброєння і військової техніки (ОВТ): мета робіт; основні об'єкти міждержавної стандартизації ОВТ; принципи співробітництва при проведенні робіт; нормативні документи з міжнародної стандартизації ОВТ; фінансування робіт та режимність робіт з міждержавної стандартизації ОВТ.

Розглядаючи питання бойової підготовки і впровадження стандартів у систему бойової підготовки в ЗС країн СНД, необхідно відмітити, що на даний час відбувається тільки вивчення досвіду підготовки військ країн НАТО за стандартами.

У Російській Федерації (РФ) розробляються та впроваджуються нові програми бойової підготовки, які враховують не тільки досвід ЗС РФ, але й закордонний досвід підготовки військ. Особлива увага приділяється міжвидовій (сумісній) підготовці військ. Це стосується військ Міністерства внутрішніх справ, Федеральної служби безпеки, Федеральної служби охорони, служби зовнішньої розвідки та ЗС РФ. Вважається, що бойова підготовка військ повинна удосконалюватись паралельно з розвитком воєнного мистецтва і

військової техніки. Цей процес має реалізовуватись випереджувальними темпами і на підставі аналізу організації підготовки своїх військ і військ армій провідних країн світу.

Військова система стандартизації держав Північноатлантичного договору. За висновками фахівців, система стандартизації НАТО є найбільш розвиненою системою міжнародної військової стандартизації.

Стандартизація в розумінні НАТО – поняття досить містке, таке, що не обмежується лише калібрами або технічними стандартами. Вважаючи її життєво важливою необхідністю для загальної оперативної ефективності військових сил блоку, керівництво Альянсу визначає чотири основних типи стандартів: системи і компоненти ОВТ, доктрина і тактика, процедури, термінологія. У НАТО вважається, що стандартизація не просто дозволяє ефективно використовувати економічні ресурси, а й є найважливішим чинником цілісності блоку й дієвості його військової структури. Вона є обов'язковою для всіх членів Альянсу.

Стандартизацію в НАТО розглядають як єдиний засіб, за допомогою якого країни НАТО можуть вдосконалювати спільні військові можливості. Стандартизація призначена для досягнення оптимального рівня взаємодії держав НАТО у військовій сфері. Пріоритетами у процесі досягнення стандартизації та взаємосумісності є: мовна підготовка; сумісність нормативної документації; сумісність систем командування, управління та зв'язку, стратегічних перевезень, матеріально-технічного забезпечення, освіти та підготовки особового складу.

Система стандартизації НАТО є добре відпрацьованим механізмом. Стандарти НАТО охоплюють практично всі сфери діяльності військової складової блоку – від стандартів на шоломи й амуніцію, озброєння, засоби зв'язку до штабних документів, оперативну діяльність і навіть на підготовку спеціалістів для роботи у багатонаціональних штабах.

Система підготовки військ у країнах НАТО також здійснюється на основі встановлених стандартів.

Вся бойова підготовка військ базується на розроблених військових стандартах, відповідно підготовка військ є досконалою.

Військові експерти РФ стосовно дій США та їх союзників в Іраку відмічають, що успіх був досягнутий не новими зразками ОВТ, а підготовкою військ, що підтвердило високий рівень підготовки військовослужбовців за стандартами.

Військова стандартизація в Україні – перспективи розвитку. Україна працює над досягненням взаємосумісності ЗС України із ЗС провідних країн світу. В комплексі заходів, які

проводяться з метою удосконалення бойової підготовки військ, особлива увага приділяється вивченню і впровадженню заходів із стандартизації, яка існує у підготовці збройних сил НАТО.

Заходи зі стандартизації у сфері оборони, що проводяться у межах відповідальності Міноборони та ЗС України, визначаються як стандартизація у воєнній сфері. Двома головними цілями стандартизації у сфері оборони (воєнній сфері) є військова – забезпечення необхідної ефективності функціонування ЗС; економічна – раціональне використання ресурсів держави, що спрямовуються на забезпечення оборони.

Діяльність, організація, порядок планування та проведення робіт зі стандартизації у військовій сфері визначаються відповідно до законів України [4–6].

Згідно з чинними законами Міноборони України, враховуючи особливості сфери оборони, визначає порядок застосування стандартів для забезпечення потреб оборони України відповідно до покладених на нього функцій.

У Міноборони створено військову систему стандартизації, визначено функції суб'єктів стандартизації, порядок функціонування системи та правила розробки і застосування військових стандартів (ВСТ). Нормативно-правовими основами функціонування стандартизації у сфері оборони є накази Міністра оборони (МО) України та начальника Генерального штабу (НГШ) – Головнокомандувача ЗС України [10–13].

З метою розвитку та вдосконалення нормативного забезпечення ЗС України розроблена та затверджена Програма Міноборони з військової стандартизації на 2010-2012 роки. Її сформовано на основі узгоджених пропозицій широкого кола суб'єктів військової стандартизації. Роботи, що включені до цієї Програми, спрямовані на нормативне забезпечення реалізації Державних програм розвитку ЗС України й ОВТ; розвиток термінології у воєнній сфері; удосконалення системи матеріально-технічного забезпечення військ; забезпечення повсякденної діяльності військ; впровадження нормативних документів НАТО; удосконалення тактико-технічних вимог до ОВТ.

В Україні розроблені необхідні нормативно-правові документи для розробки ВСТ. Різними учасниками системи військової стандартизації вже розроблено та впроваджено більше 40 ВСТ, об'єктами стандартизації яких стали зв'язок та інформаційні технології, топографія і навігація, речове забезпечення, інженерне озброєння, військова термінологія, метрологічне забезпечення та багато іншого.

Попри те, що в системі військової стандартизації є суттєві позитивні зміни, проблеми

військової стандартизації потребують подальшого негайного вирішення.

Вважаємо, що основними проблемами є те, що розроблені ВСТ не доводяться до кінцевого користувача. Крім того, розроблені ВСТ не охоплюють усі сфери діяльності ЗС України, в тому числі і бойову підготовку військ, що суттєво впливає на її якісну організацію. Зазначена система потребує своєчасного розвитку та оновлення.

Проблеми бойової підготовки, які безпосередньо пов'язані з відсутністю стандартизації у системі бойової підготовки військ. Підготовка військ та особового складу здійснюється згідно із загальними вимогами теорії і практики воєнного мистецтва, військової педагогіки, відповідно до специфіки функцій, визначених формулярами військових частин, і вимог, які встановлюються для кожної посади. Метою підготовки є набуття військами, особовим складом у мирний час навичок дій в умовах, максимально наближених до бойових. Навантаження на систему підготовки особового складу залежить, зокрема, від освітнього рівня військовослужбовців. Водночас результативність і якість підготовки у військах значною мірою визначаються професійними навичками офіцерського складу. Сьогодні ці навички оцінюються Міноборони та Генеральним штабом як недостатні.

Часи, коли наша армія на потреби бойової підготовки отримувала від держави необхідні кошти, давно минули. XXI століття принесло інші виклики безпеці суспільства, інші способи і форми застосування військ, підходи до їх підготовки. Провідні країни світу навчилися збалансовувати бюджети з потребами оборони, а потреби – з наявними можливостями країни вести розумну політику ресурсного забезпечення.

Що стосується системи бойової підготовки СВ ЗС України, то попри заходи, що вживаються, увагу, котра в даний час їй приділяється, проблеми залишилися і потребують негайного вирішення.

У бойовій підготовці залишилось багато чого з радянської системи, яка хоч і добре задовольняла потреби Радянського Союзу і має на сьогодні чимало позитивного у підготовці підрозділів і частин, досвідчених та працьовитих командирів і начальників, але вже не відповідає вимогам сьогодення.

Процес управління підготовкою характеризується наданням розпоряджень зверху, в яких конкретно визначаються заходи, завдання та кількість годин, що виділяється на кожний захід. Вважається, що відпрацювання уніфікованої для підрозділів родів військ програм підготовки «у повному обсязі» достатньо, щоб вважати підрозділ

готовим до бойового застосування. Різні військові організації мають різні завдання. Виникає потреба у підготовці підрозділів і частин за переліком покладених на них завдань, що допоки не передбачено Програмами, а самий перелік бойових завдань і, зокрема, їх зміст потребує доопрацювання.

Головним критерієм підготовки військ є їхня здатність практично виконувати поставлені завдання. Але цей критерій знаходиться у прямій залежності від рівня професійної підготовки офіцерського корпусу. Можна багато казати про завдання бойової підготовки і виховання військовослужбовців, але тільки достатній рівень професійно-посадової підготовки офіцерського складу повною мірою забезпечує ефективне виконання завдань навчання особового складу. Чіткої системи у загальній системі бойової підготовки щодо удосконалення підготовки офіцерського складу на сьогодні не визначено.

Водночас, для успішної діяльності системи бойової підготовки потрібна точна і науково-обґрунтована термінологія. Невпорядкованість термінології перешкоджає взаєморозумінню тих, хто навчає, і тих, хто навчається, створенню єдиних методик і негативно впливає на впровадження новітніх технологій навчання.

На сьогодні у системі бойової підготовки ЗС України є достатня кількість методичних посібників щодо організації і проведення підготовки військ [14–24]. Аналіз їхнього змісту, термінів і визначень свідчить, що в кожному із них по-різному трактуються висвітлені питання. Навіть термін «бойова підготовка» має декілька визначень. Складним є питання щодо методики проведення занять з бойової підготовки, визначення форм і методів навчання, сутності та основних принципів навчання, видів і способів проведення занять та навчань.

Так, у деяких методичних посібниках, в тому числі у «Методичних рекомендаціях командирам і штабам з організації бойової підготовки у з'єднаннях та військових частинах Сухопутних військ Збройних Сил України» [17], види занять та навчань визначаються як «форми навчання» військовослужбовців. Вважаємо, що цей термін неможливо вживати у даному значенні, оскільки згідно з Законом України «Про вищу освіту» [29] до поняття «форми навчання» належить: денна (очна), заочна, дистанційна та екстернатна форми навчання.

Крім того, в методичних посібниках не вживаються поняття «форми навчального процесу», до яких відповідно із чинним законодавством належать: навчальні заняття; самостійна робота; збори; практична робота; контрольні заходи.

Однією з основних причин такого положення є переклад з російської мови термінів: «учена», «обучение», «учения». У російській мові всі вони мають різне значення. Водночас усі ці терміни на українську мову перекладаються як «навчання». В результаті цього особи, які розробляли нормативні документи, методичні посібники з бойової підготовки в незалежній Україні, використовуючи нормативні документи з бойової підготовки колишнього СРСР, внесли плутанину в термінологію з бойової підготовки.

У більшості методичних посібників наводиться однакове визначення терміна «злагодження підрозділів» і «бойове злагодження підрозділів». Немає чіткого визначення щодо предметів навчання, їх завдань і змісту. По-різному трактуються терміни організації бойової підготовки та навчальної матеріально-технічної бази бойової підготовки. Основна причина цього в тому, що автор (авторський колектив) прагне, щоб його підручник, методичний посібник або положення Програм чимось відрізнялось від попередників.

Не було чіткого розподілу термінів і їх визначень щодо бойової підготовки у розроблених нормативних документах Міноборони 2010-2011 років, деякі їх положення суперечать одне одному і не відповідають чинному законодавству. Так, у Концепції підготовки ЗС України (далі – Концепція) та тимчасовій Настанові з бойової підготовки ЗС України (далі – Настанова) [25, 26] складові бойової підготовки подаються по-різному. В Концепції визначено, що складовими бойової підготовки є: індивідуальна підготовка військовослужбовців; підготовка командирів та управління військової частини (підрозділів); підготовка військових частин (підрозділів). У Настанові визначено, що складовими бойової підготовки є: одиночна підготовка військовослужбовців; професійна підготовка офіцерського, сержантського (старшинського) складу; підготовка управління військових частин (підрозділів); підготовка військових частин (підрозділів).

Настановою також визначено, що «самостійна робота» та «дистанційне навчання» є методами навчання. Згідно з чинним законодавством термін «самостійна робота» належить до форм навчального процесу, а «дистанційне навчання» – до «форм навчання». Крім того, в нормативних документах є також інші протиріччя у визначенні термінів організації бойової підготовки. Проте такі терміни повинні мати єдине визначення і зміст.

Відсутність стандартизації військової термінологічної бази системи бойової підготовки створює суттєві перешкоди в організації процесу навчання і виховання особового складу ЗС України. Різні тлумачення щодо організації бойової

підготовки у підрозділах і частинах СВ ЗС України також впливають на результат підготовки до виконання завдань за призначенням.

Результати проведення теоретичних і практичних досліджень, дозволяють зробити висновок про те, що сучасна термінологія в системі бойової підготовки СВ ЗС України потребує вдосконалення й уніфікації, а процес організації бойової підготовки – стандартизації.

Важливу роль у системі бойової підготовки повинні відіграти розроблені й впроваджені у процес навчання військові стандарти з бойової підготовки військ.

Пропозиції щодо структури та змісту військових стандартів з бойової підготовки військ. Виходячи з проведеного аналізу бойової підготовки, визначення перешкод в її організації з приводу відсутності стандартизації процесу навчання та термінології, яка використовується у системі бойової підготовки, пропонуємо розробити ВСТ «Бойова підготовка військ. Основні положення, організація та порядок проведення» з такою структурою:

- основи бойової підготовки;
- організація бойової підготовки;
- порядок проведення бойової підготовки;
- методика підготовки та проведення занять і навчань;
- навчальна матеріально-технічна база бойової підготовки.

ВСТ, який пропонується, дозволить упорядкувати, вдосконалити та підвищити якість навчального процесу підрозділів СВ ЗС України.

Наступний ВСТ – «Бойова підготовка військ. Основні терміни та визначення» розробити за структурою:

- загальні положення;
- нормативні і службові документи з бойової підготовки;
- сутність навчання;
- форми навчання і навчального процесу військовослужбовців;
- види навчальних занять та навчань;
- методи навчання;
- предмети навчання з бойової підготовки;
- організація бойової підготовки;
- навчальна матеріально-технічна база бойової підготовки військ;
- навчально-тренувальні засоби із бойової підготовки.

Цей ВСТ розкриє основні терміни і визначення, які притаманні змісту попередньо визначеного стандарту, а також встановить основні терміни і визначення, які застосовуються у системі бойової підготовки, та забезпечить уніфікацію існуючої термінологічної бази бойової підготовки військ.

Виходячи з того, що на сьогодні у методичній літературі є багато розбіжностей з нормативними документами щодо визначення термінів і понять у системі бойової підготовки, різних тлумачень форм навчання; форм навчального процесу; методів навчання; видів навчальних занять, пропонуємо за основу розподілу цих термінів узяти положення Закону України «Про вищу освіту», Наказ Міністерства оборони України, Міністерства освіти і науки України від 13.04.2005 року № 221/217 «Про затвердження Інструкції про організацію освітньої діяльності у вищих навчальних закладах ЗС України та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України» [29, 30].

Ця пропозиція обґрунтовується тим, що відповідно до Постанови Кабінету Міністрів від 15.12.97 року № 1410 затверджено Концепцію військової освіти в Україні, яка передбачає створення єдиної системи військової освіти ЗС України та інших військових формувань України.

Концепція визначає, що військова освіта є ступеневою системою безперервного навчання військових фахівців від початкової військової підготовки молоді до навчання офіцерів оперативно-стратегічного рівня. Підготовка військових фахівців здійснюється на засадах єдиної нормативно-правової бази. Вважаємо, що за основу необхідно брати існуючу нормативно-правову базу.

Щодо визначення термінів з бойової підготовки пропонуємо використати: “Тимчасову настанову з бойової підготовки у ЗС України”, “Концепцію підготовки ЗС України” та основні положення «Методичних рекомендацій командирам і штабам з організації бойової підготовки у з’єднаннях та військових частинах СВ ЗС України» [22, 25, 26]; Положення зі служби полігонів СВ ЗС України; Альбом схем навчальних об’єктів та полів полігонів СВ ЗС України [27, 28], військові енциклопедичні словники, інші джерела і здійснити розподіл термінів, враховуючи чинне законодавство та існуючі нормативні документи. Визначити, що бойова підготовка підрозділів і частин ЗС України здійснюється очною формою навчання.

Навчання підрозділів і частин ЗС України здійснюється за наступними формами навчального процесу:

- навчальні заняття;
- самостійна робота;
- практична підготовка;
- контрольні заходи;
- навчальні збори (командирські, навчально-методичні, спеціальні, лагерні);
- конкурси;
- комплексне тактичне завдання;
- польовий вихід;
- методичні конференції;

- науково-технічна діяльність;
- курси.

Методами навчання вважати:

- усне викладення навчального матеріалу (пояснення, розповідь, доповідь, лекція);
- обговорення навчального матеріалу;
- показ (демонстрація);
- тренування (виконання вправ);
- практична робота;
- самостійна підготовка.

Видами навчальних занять визначити: лекції; семінари; співбесіди; інструкторсько-методичні заняття; інструктажі (інструктивні заняття); залікові заняття; інформування; консультації; показові заняття; класно-групові заняття; практичні заняття; тактико-стройові заняття; тактико-спеціальні заняття; тактичні заняття; методичні заняття; тактичні летючки; навчальні стрільби.

Видами навчань визначити: групові вправи; штабні тренування; командно-штабні тренування; радіотренування; вогневі тренування; бойові стрільби взводів, відділень; командно-штабні навчання; тактичні навчання (тактичні навчання з бойовою стрільбою, дослідницькі навчання, загальновійськові тактичні навчання, льотно-тактичні навчання).

Пропонуємо складовими бойової підготовки вважати:

- підготовку військовослужбовців (рядовий склад);
- професійну підготовку офіцерського, сержантського (старшинського) складу;
- підготовку органів управління військових частин (підрозділів);
- підготовку військових частин (підрозділів).

Формами навчального процесу військовослужбовців (рядовий склад) визначити:

- військові заняття (навчання);
- збори;
- практичну роботу;
- польовий вихід;
- контрольні заходи.

Формами навчального процесу офіцерів визначити: військові заняття (навчання); збори; практичну роботу; комплексне тактичне завдання; конкурси; конференції; контрольні заходи; науково-технічну діяльність; польовий вихід; самостійну роботу; курси.

Розкриваючи систему бойової підготовки, вважаємо визначити наступні її складові:

- підсистема управління підготовкою (органи управління підготовкою, системи зв'язку та автоматизовані системи управління);
- підсистема об'єктів підготовки (органи військового управління, з'єднання, військові

частини та підрозділи, офіцерський, сержантський (старшинський) та рядовий склад);

- підсистема забезпечення підготовки (матеріально-технічне, фінансове забезпечення, нормативне та програмно-статутне забезпечення, навчальна матеріально-технічна база, база бойового злагодження, засоби та об'єкти, які застосовуються в процесі навчання та не відносяться до навчальної матеріально-технічної бази);

- підсистема навчально-виховних заходів (форми навчального процесу, методи, які застосовуються в процесі підготовки військ, види занять та навчань);

- підсистема морально-психологічного забезпечення (інформаційно-пропагандистське забезпечення та зв'язки з громадськістю, психологічне забезпечення, соціально-правове забезпечення, культурологічне забезпечення, захист від негативного інформаційно-психологічного впливу).

Щодо організації бойової підготовки пропонуємо включити терміни з таких заходів:

- визначення завдань бойової підготовки на цикл навчання;
- прийняття та затвердження рішення на організацію бойової підготовки;
- постановку завдань підлеглим;
- планування бойової підготовки;
- побудову навчального процесу;
- всебічне забезпечення бойової підготовки;
- керівництво бойовою підготовкою [22].

Навчальну матеріально-технічну базу бойової підготовки визначити такими складовими:

- польова навчальна матеріально-технічна база (навчальні об'єкти тактичної, вогневої підготовки та водіння, навчальні поля);
- приказармена навчальна матеріально-технічна база (навчальні класи, тренажерні комплекси, паркові вогневі містечка, ротні матеріальні бази);
- база бойового злагодження військових частин [27, 28].

Висновки

Реалізуючи стратегічну мету держави щодо повноправної участі у системі загальноєвропейської безпеки, Міноборони України докладає значних зусиль щодо удосконалення підготовки ЗС України. Підготовка військ здійснюється: в системі бойової підготовки; участю підрозділів і частин ЗС України у міжнародних миротворчих операціях; участю у заходах військового співробітництва в рамках СНД; співробітництвом з військовими структурами ЄС та НАТО.

Бойова підготовка військ є основою загальної підготовки військ. Вона базується на суворо науковій основі з використанням останніх досягнень науки і техніки, а також досвіду останніх війн,

військових конфліктів та проведених навчань, з урахуванням будівництва, організації, форм і технічного оснащення як ЗС України, так і ЗС сусідніх економічно розвинутих країн.

Організація бойової підготовки є одним з найскладніших завдань командирів і штабів, яка потребує знання ними керівних документів з бойової підготовки, принципів її планування, якісної роботи щодо прийняття рішення на організацію бойової підготовки, високої методичної майстерності офіцерського складу, а також достатнім рівнем фінансування та матеріально-технічного забезпечення заходів бойової підготовки.

Розробка основоположних ВСТ у ЗС України з бойової підготовки військ забезпечить удосконалення, розвиток нормативного забезпечення структурних підрозділів Міноборони і ЗС України та його узгодженість з міжнародними стандартами, значно підвищить якість бойової підготовки підрозділів і частин ЗС України, забезпечить досягнення взаємосумісності з підрозділами армій провідних країн світу для виконання спільних завдань.

Список літератури

1. Пашкевич І.Д. Військова стандартизація в Збройних силах України (стан, запровадження нових підходів, перспектива) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.defpol.ord.ua/site/index.php/uk/archiv.htm>.
2. Коротков Б.В. Стандартизація в НАТО як чинник забезпечення взаємодії різних країн у воєнно-технічній сфері / Б.В. Коротков // Наука і оборона. – 2003. – № 3. – С. 33-35.
3. Іващенко Г. Значення воєнної термінології у військовому співробітництві / Г. Іващенко, Л. Голопатюк // Наука і оборона. – 2003. – № 3. – С. 27-32.
4. Про стандартизацію: Закон України від 17.05.01 № 2408-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infodisk.com.ua>.
5. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами: Закон України від 10.11.94 № 237/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infodisk.com.ua>.
6. Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності: Закон України від 01.12.05 № 3164-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infodisk.com.ua>.
7. Про державний нагляд за виконанням стандартів, норм та правил і відповідальність за їх порушення: Декрет Кабінету Міністрів України від 08.04.93 № 30-93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infodisk.com.ua>.
8. Про стандартизацію і сертифікацію: Декрет Кабінету Міністрів України від 10 травня 1993 року № 46-93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infodisk.com.ua>.
9. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення: ДСТУ 3966:2009. [Чинний від 01.07.2010]. – К.: Держспоживстандарт України, 2010. – 31 с.
10. Про затвердження положення про стандартизацію у воєнній сфері: Наказ Міністра оборони України від 27.12.2006 № 752 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infodisk.com.ua>.
11. Про затвердження концепції військової системи кодифікації: Наказ Міністра оборони України від 21.05.2002 № 171 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infodisk.com.ua>.
12. Про визначення головної організації з питань метрології, метрологічної діяльності та військової стандартизації: Наказ Міністра оборони України від 16.06.2006 № 358 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infodisk.com.ua>.
13. Про забезпечення функціонування військової системи стандартизації: Наказ начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗС України від 24.05.2007 № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infodisk.com.ua>.
14. Меримский В.А. Тактическая подготовка мотострелковых и танковых подразделений / В.А. Меримский. – М.: Воениздат, 1987. – 352 с.
15. Тактическая подготовка. – М.: Воениздат, 1989. – 174 с.
16. Методичний посібник з основних питань організації повсякденної діяльності військ (сил). – К.: МОУ, 2007. – 647 с.
17. Методичні рекомендації командирам і штабам з організації бойової підготовки у з'єднаннях та військових частинах Сухопутних військ Збройних Сил України. – К.: МОУ, 2005. – 133 с.
18. Підручник сержанта механізованих військ. – К.: МОУ, 2006. – 463 с.
19. Підручник сержанта танкових військ. – К.: МОУ, 2006. – 201 с.
20. Берстюк А.І. Основи бойової підготовки військових частин (підрозділів) Сухопутних військ Збройних Сил України / А.І. Берстюк. – Львів: ЛІСВ, 2009. – 191 с.
21. Стрйова підготовка: Методичний посібник. – К.: МОУ, 2005. – 206 с.
22. Методичні рекомендації командирам і штабам з організації бойової підготовки у з'єднаннях та військових частинах Сухопутних військ Збройних Сил України. – К.: МОУ, 2005. – 328 с.
23. Методика вогневої підготовки танкових підрозділів: Навчально-методичний посібник. – К.: МОУ, 2005. – 157 с.
24. Методичні рекомендації щодо підготовки та проведення навчань із підрозділами, визначеними до складу миротворчого контингенту. – К.: МОУ, 2003. – 50 с.
25. Про вдосконалення підготовки ЗС України (Концепція підготовки ЗС України): Наказ МО України від 28.01.2010 р. № 39. – К.: МОУ, 2010. – 24 с.
26. Про введення в дію тимчасової Настанови з бойової підготовки у ЗС України: Наказ МО України від 16.02.2011 р. № 90. – К.: МОУ, 2010. – 107 с.

27. Положення зі служби полігонів СВ ЗС України: Наказ командувача СВ ЗС України від 10.11.2005 року № 387. – К.: МОУ, 2005. – 85 с.

28. Альбом схем навчальних об'єктів та полів полігонів Сухопутних військ Збройних Сил України. – К.: МОУ, 2002. – 112 с.

29. Про вищу освіту: Закон України № 2984-III із змінами від 19. 01. 20010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.osvita.org.ua/pravo/eaw_05/part_01.html.

30. Про затвердження Інструкції про організацію освітньої діяльності у вищих навчальних закладах ЗС України та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України: Наказ Міністерства оборони України, Міністерства освіти і науки України від 13.04. 2005 року № 221/217. – К.: МОУ, МОНУ, 2005. – 50 с.

Рецензент: М.Ю. Яковлев, д.т.н., с.н.с., Академія сухопутних військ, Львів.

ВОЕННАЯ СТАНДАРТИЗАЦИЯ В ВООРУЖЕННЫХ СИЛАХ УКРАИНЫ – ВАЖНОЕ НАПРАВЛЕНИЕ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ БОЕВОЙ ПОДГОТОВКИ ВОЙСК

М.А. Исаков, А.А. Фуртес, Ю.А. Фтемов, С.В. Похнатюк

В статье рассмотрен вопрос военной стандартизации в Вооруженных Силах Украины, ее связи со стандартизацией в странах СНГ и НАТО в военной сфере. Показаны основные достижения военной стандартизации в Вооруженных Силах Украины, а также трудности в организации боевой подготовки, которые обусловлены отсутствием военных стандартов. Осуществлен анализ современного состояния терминологической базы по вопросам боевой подготовки в Вооруженных Силах Украины. Обоснована необходимость разработки военных стандартов по терминологии боевой подготовки и основных положений по организации и порядку её проведения. Предложены структура и содержание военных стандартов боевой подготовки войск.

Ключевые слова: военная стандартизация, военный стандарт, боевая подготовка войск, система боевой подготовки, Вооруженные Силы Украины.

MILITARY STANDARDIZATION IN THE UKRAINIAN ARMED FORCES AS AN IMPORTANT IMPROVEMENT OF TROOPS COMBAT TRAINING SYSTEM

M. Isakov, O. Furtes, Y. Ftemov, S. Pohnatuk

The article investigates the question of military standardization in the Armed Forces of Ukraine and its relations with standardization in CIS and NATO countries in the military sphere. Main achievements in military standardization in the Armed Forces of Ukraine, as well as difficulties in organizing combat training caused by the absence of military standards have been displayed. The contemporary state of terminological base for combat training in the Armed Forces of Ukraine has been outlined. The necessity for development of military standards of troops combat training terminology and the main provisions on the organization and procedures of its implementation. The structure and content of military standards of troops combat training has been proposed.

Keywords: military standardization, military standard, troops combat training, system of combat training, the Armed Forces of Ukraine

УДК 621.396.13

М.Ю. Яковлев, Є.В. Ришов

Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Львів

АНАЛІЗ СИСТЕМИ МЕТРОЛОГІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗАСОБІВ ЗВ'ЯЗКУ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ТА ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

У статті визначено особливості засобів зв'язку Сухопутних військ Збройних Сил України (СВ ЗСУ) як об'єкта метрологічного обслуговування. Проаналізовано систему метрологічного обслуговування засобів зв'язку СВ ЗСУ та показано її місце в системі експлуатації засобів зв'язку. Розроблено узагальнене дерево функцій системи метрологічного обслуговування засобів зв'язку СВ ЗСУ. Визначено основні протиріччя, напрями та завдання щодо вдосконалення системи метрологічного обслуговування засобів зв'язку СВ ЗСУ.

Ключові слова: система зв'язку, метрологічне обслуговування, засоби зв'язку, система метрологічного обслуговування, Сухопутні війська, Збройні Сили України.